

Péntek Imre

Felfedezhető-e a „múlt”?

Gondolatok a Zalaegerszegi Nemzetközi Művésztelep utóbbi négy évének összegző kiállításáról

A Zalaegerszegi Nemzetközi Művésztelep, a Gébárti-tó partján, a zalai népművészek alkotóházában békés, anyagilag megalapozott működése révén, sokféle tájékozódó, színvonalas és eredményes tevékenységet folytat. A *Symposion* című, 2003-as kiadványban Horváth M. Zoltán művészeti vezető a 2002-es koncepcióról, illetve tematikáról – *Tájkép és szimmetria* – a következőket fogalmazta meg:

„A gébárti környezet sugallta élmény megragadása. Nincs hatástalanított következmény.

A tetten ért emóció látható kivetülése – festett tárgy, adott esetben tájkép.

A szimmetria kompozíciós alapelem.

Ahogy a »nemszimmetria« is az.

Képepítő játék – bizonyos absztrakció, mint az aranymetszés.

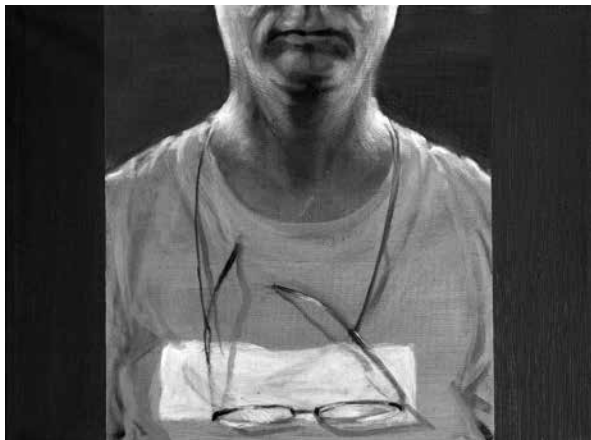
»...egyensúlyarányok, egyensúlytalanságok...«

Ugyancsak e kötetben olvasható Simonffy Szilvia rendkívül színvonalas tanulmánya a művésztelep alkotásairól. Írása végén így összegez: „A meghívott művészek az ajánlott tematikát szem előtt tartva, for-

mai rokonságtól független, önálló szellemi közeget teremtő műveket alkottak, melyek méltán gazdagítják a gébárti gyűjtemény festészeti anyagát.”

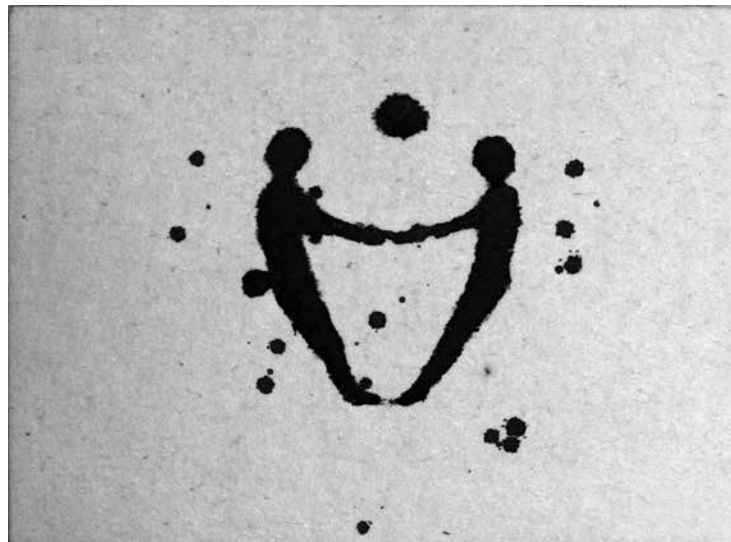
Sajnos, az alkalmi kiadványnak nem lett folytatása, pedig rendkívül gazdag és informatív képet adott az egyes művésztelepekről és a művésztelepi mozgalom (akkori) állásáról. Ám ez a dokumentum is bizonyítja, a gébárti művésztelep szerves része a hazai és nemzetközi művésztelepi mozgalomnak, szervezői és alkotói jelentősen hozzájárulnak a kortárs képzőművészet folytonosságának és megújításának folyamatához. Horváth M. Zoltán és Simonffy Szilvia megállapításai – a művésztelep szellemiségével kapcsolatban – ma is érvényesek. Ez a dunántúli képzőművészeti műhely (és fórum) azért is érdemli meg a kiemelt figyelmet, mert túl van alapításának és töretlen működésnek 20. évfordulóján, amikor is, 2011-ben két kiállításon – a Göcseji Múzeumban és a Keresztury ÁMK Gönczi Galériájában – mutatták be a gyűjtemény színe-javát, és véget ért a 2010-14 közötti periódus, amelynek időszakában Kopasz

Herédi-Szabó
Tibor:
Kopasz Tamás
2013

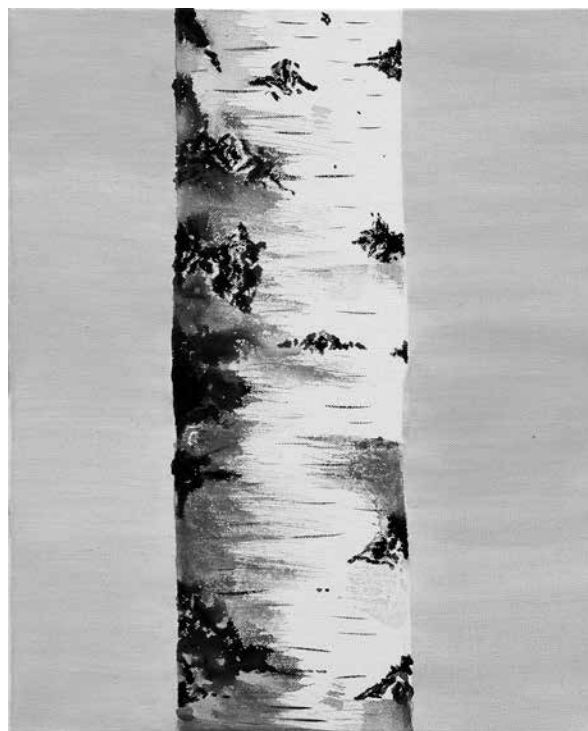
Tamás Munkácsy-díjas festőművész volt a művésztelep szakmai vezetője. Akik a miatt aggódtak, ismerve Kopasz Tamás karakteresen gesztus-elvű festészetét, hogy ez a stílus lesz majd az uralkodó, meghatározó, kellemesen csalódtak. A kellően tájékozott és nyitott festőművész – a gébárti hagyományokat követve – egy sokszínű hazai, távoli, egzotikus, országokra is kitekintő, a figurativitást is befogadó alkotógárda meghívásáról gondoskodott. A helyi, főként fiatal festőkről sem feledkezve meg. Ez év nyarán rendezték meg a négy év (2010-2013) közti időszak terméséből válogatott kiállítást a zalaegerszegi Városi Kiállítóteremben.

A realiztikus, hagyományosabb elvű festészeti felfogást követi Miklós Hajnal (*Ég felé II.*). A Gébárt kínálta élmények közül őt a szeszélyes ritmusú, a fehér felületet fekete foltokkal tarkító nyírfatörzsek látványa ragadta meg, az elszórt, de mégis bizonyos szabályok szerint ismétlődő, elrendeződő mintázat szerves struktúrája. A mozdulatlan „fa-metszet”-nek még így is van bizonyos dinamikája, amit a cím is kifejez, a fölfelé törekvés kis fekete „nyilai” (vagy lepkei) a magasságot célozzák meg. A könnyed ecsetvonásokkal felrakott kép a természet egy apró, de finom (szinte szecessziós) hangulatot sugárzó részletét képes közvetíteni. Egy másik, ugyancsak Erdélyből érkezett alkotó, Ferenc Réka a kis, jelentéktelen köznapi tárgyak titkait kutatja: egy fekete-kávés pohár vagy zöld mázas kancsó válik különös, elbillenő perspektívájú képfelület „főszereplőjévé”. A tárgyak „lelkét” igyekszik megragadni, a fényen átszűrt festék felrakott rétegeivel. A zalaegerszegi Tóth Norbertet szintén a (mesterséges) mikrostruktúrák világa érdekli: *20 ringló* címmel festette meg

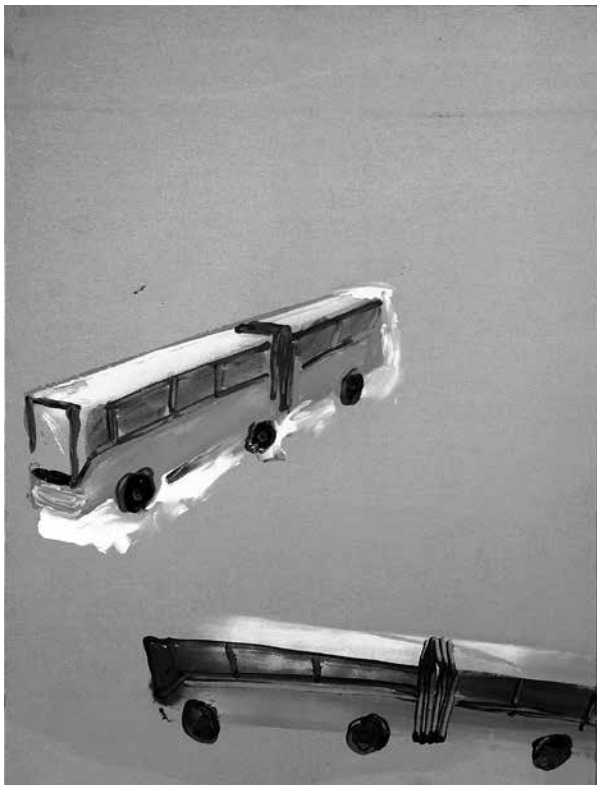

impresszióit, a szétgurult gyümölcsök apró gömbjeinek fény- és szín reflexeit, a rögtönzés, a pillanatnyi rögzítés akvarell technikájával „felleltározva”. Szentgróti Dávid – aki valamikor az Ady iskola növendéke volt – hasonló vázlatossággal, sárga-kék ecsetnyomokkal rögzíti köznapi benyomásait, egy elsuhanó csuklós autóbusról (*Helyijárat*), vagy két portrészertű, esetleges (akár az utazókra is utaló)

Somody
Péter:
Posztókép II.
2010

Miklós
Hajnal:
Ég felé II.

Szentgróti
Dávid:
Helyijárat
2010

figura színes ecsetrajzával. Bárdosi Katinka fotorealizmusának továbbra is a férfi-nő kapcsolat, a női identitás a témája. Test-részletek kínos pontosságú megfestésével tud „beszélni” magányról, vágyakozásról, beteljesülésről. Tömény őszintesége akár bántó is lehetne, ha ez a feltárulkozás nem lenne visszafogott, tárgyias, olykor lírai atmoszférát árasztó. A takaró gyűrődései vagy egy kéz-láb előtűnése (eltakarása), a csonkán maradt pózok (amelyeket a képzelet egészít ki) képeznek sajátos narratívát, „kitépett lapú” erotikus képregényeket. Az *Alone* sorozat darabjai (1.-2.) ennek a felfogásnak a női intimitásba való pillantásnak pompás, megragadó darabjai.

Sajátos jelenség Szurcsik József festészete. Bárdosi József írta róla, éppen a lapunk 2011-es, 4-5. lapszámában: „azon képzőművészek közé tartozik, akik természettudós módjára megragadnak egy problémát, és azt kutatják egész életükben”. A jeles szerző azonban nem igazán bontja ki, mi az a probléma, ami a művészt oly régen foglalkoztatja. Mindig ugyanaz az arcél – fejtegeti, s ahogy írja: „beszűkülött motívumvilágával bármit képes kifejezni”. Nos, talán árnyaltabban ítélnünk róla, ha elmélyedünk újabb munkáiban. Gyorsan leszögezzük: Szurcsik képi

Bárdosi
Katinka:
Alone 02.
2010

világ lenyűgöző, elkápráztató! Zalaegerszegi festményei legismertebb oldaláról mutatják be: arcélek és „építményfejek”, a rajtuk lévő talányos feliratokkal. Szerintem ikonográfiája még feltárássra vár, főként, ha olyan műveit vesszük alaposan szemügyre, mint *Mi a magyar most*, vagy a *Kuruchányás*. Ezekből kiderül: motívumvilága nem is annyira beszűkülött, a kocka fejek megelevenednek, variálódnak (akár hegyes fejűekké válnak), gyakran megjelenik a férfi és nő kettőse, valamilyen monumentális tájban, térben, mint valami Húsvét-szigeti bálvány-szobor. A festészeti narráció nem áll tőle sem távol, olykor a hatvanas évek politikust művészetének közéleti hatni akarása tűnik elő harsány, erőteljes vonásokkal.

A stilizáló, szürrealis irányzat – hiperrealista beütésekkel – egyik konzekvens képviselője Gazdag Ágnes. Szintén régóta elkötelezettje az általa kreált

Mehdi Tavaei
Hamidi
(Irán):
Cím nélkül
2013

Szurcsik
József:
Itt van ott,
ott meg itt
2011

lények – állatember vagy emberállat – világa megidézésének. A macskanyércek, lajhárok, borzok – csillogó bundával, elegánsan szőrmében – patetikus gesztusokkal, egy letűnt világ hőseiként ágálnak, tekintenek ránk. Felfoghatnánk akár gúnynak, persziflázsának is e fura állatsereglet bravúros, ironikus megfestését, melynek célpontja a klasszikus spanyol, németalföldi festészet, Tizian, Goya udvari világa, csipkegalléros infánsnői, lovagjai. De van valami viszolyogtató, sőt, félelmetes is e dr. Moreau szigetéről elszabadult lényekben. Egy korcs teremtés konzum figuráiban. A kiállított *Visszanéző lajhár* és a *Spanyol lajhárnő* méltó szereplői a „felszerzetek” Gazdag Ágnes-i fantasy birodalmának.

Csurka Eszter férfi-női táncosai a felbomlás, elmosódás – a realitás és az álomszerű létmód – határán mozognak, mint egy kábítószeres látomás jelenései. A képek kitűnően érzékeltetik a figurák extatikus, deliráló állapotát. A bizonytalan moz-

dulatok, az elmosódó körvonalak, a szellemképes kompozíció mind-mind az extatikus lelkiállapot kifejezését szolgálják.

A stilizáló hevület több ponton is megjelenik, s remek alkotásokkal képviselteti magát. Ilyenek Somody Péter néhány tusfoltból összeálló figurái, posztóképei, vagy a dél-koreai Young Hoc Lee felhő, levél és „hisztéria” hajú nőalakjai. Herédi-Szabó Tibor – miközben bravúros, fotorealista hűségű portrét fest Kopasz Tamásról – egy horrorisztikus rémálom jelenetét idézi fel, melyen a kerti házacs-kát és lakóit sárkányok ostromolják a viharfelhős éjszakában (*Veszélyes odakint*). Stano Cerny már ezen a stilizáló szemléleten is túllép: bizarr és amorf szemképráztató alakzatok, szellemlények kavalkádját festi meg, *Vihar Zalaegerszegen* címmel. A mexikói Daniela Jauregui az azték mítosz manószzerű figuráját lebegteti a „vizek felett”, *A víz sámánja* címmel, Armando Martinez - némileg Chihiro szellemor-

szági szörnyekre emlékeztető – többszemű mitikus öslényével kápráztat el.

Az iráni Mehdi Tavaei Hamidi cím nélküli, szí-norgiában úszó struktúrákat fest, míg társa, Ahmad Vaklili Ardebili Ádám és Éva paradicsomkerti mítoszt idézi fel piros-kék festékfoltokból összeálló látomásával. Kiss Ágnes Katinka szintén tiszta szí-neket variáló fantázia-formáit szervezi diffúz-kom-pozícióvá; ám a széttartó elemekből – hosszabb vizsgálódás után – előtűnik a fő motívum, amire a cím is utal: *Elefántos, Drótos*.

Az absztrakt expresszionizmus – aminek ezen a művésztelepen is voltak követői – az egyik legnehe-zebben megközelíthető (befogadható, elfogadható) irányzat. A művész pszichikai, hangulati állapotá-nak, tudatalatti képzetének közvetlen és drámai kifejezését akarja vászonra kivetíteni, eközben átélve a festői folyamat belső élményeit, s mintegy medi-tációs objektumként tekintve a spontán, öntudat-lanul megszülető műre. Ennek egyik változata az „akció-festészet”, amelyre nagy hatást gyakorolt a kínai-japán kalligráfia. Magyar képviselői, mint

Nádlér István vagy Hencze Tamás, már nemzetközi-leg elfogadott és elismert mesterek.

Nos, a Németországban élő Doró Sándor gébárti szériái a helyi hangulatok, élmények visszatük-röződései; engem Kokas Ignác kései korszakának „látványos”, távlatos, hasadt, tépett, barnás tónus-sal festett formációira emlékeztettek. Rendkívül izgalmas művekkel rukkolt elő a két indiai művész (mindketten egyetemi tanárok): Lata Upadhyay és Vidhyasagar Upadhyay. Az első a globális felme-legendés drámai vízióját érzékelteti a vörös és zöld festékfoltok, áramlások összecsapásával (*Global warming III.*), míg a másik, Vidhyasagar Upadhyay Gébárt-élményét festette meg; finom, selyemszerű, áttetsző zöld tónusokkal csorgatta teli a felületet, melyet fekete körvonalakkal vett körül, jelzesszerű-en, majd a kép alján a feketés-zöldes festékfoltok csorgásából alakult ki egy érzékeny, hálószerű szövédék, mintegy a természet vegetatív hálójának analó-giájára (*Gébárt I.-II.*).

F. Balogh Erzsébet fehérlő, derengő hurok-mo-tívuma uralja a rózsaszín felületet, félelmetes és fenyegető, mely a fekete-rózsaszín horizontot átíveli (*Hurok I.-II.*). Mehdi Tavaei Hamidi intenzív alkotásai a spontán ecsetjárás és a pillanatnyi hangulati elemek festészeti kivetülései.

Kopasz Tamás lendületesen, javítás nélkül felvitt rózsaszín, kék, lila, feketés-barnás ecsetnyomai újabb szériákat eredményeztek (*BWW 167/1-2, Zenit No.5-86.*) Az oldott, egymásra rétegzett kalligrafikus pásmák, széles, indulatos sávok a belső és külső vég-

Csurka
Eszter:
Cím nélkül
2012

telen egymásba játszását, a pillanatnyi hangulatok, lelki rezdülések titkainak felszínre hozását célozzák. A függőlegesen, átlósan vászonra zúduló spontán ecsetnyomok, a fekete alaptónust átható lilás, vörös-eres eretű színkavalkád szinte démonikus erejű, spirituális hatása alól nehéz kivonni magunkat. Az egyetlen festett fa-plasztika a dél-koreai Chong Hoe Lee alkotása, szürreális formációkból összeálló kompozíció – *Moontown travel* címmel –, mely egy titokzatos vándorlás emlékjele, sárga, sajtyszerű hold-dal „megkoronázva”.

Néhány gondolat a Kopasz Tamás fémjelezte időszakról. El kell ismerni, kiegyensúlyozott csapatot sikerült évről-évre összetoboroznia, amelyben a hazai, határon túli és a fiatal generációk képviselői egyaránt helyet kaptak. Talán a „keleti nyitás”, a távol-keleti és dél-amerikai művészek ilyen arányú meghívása az, ami kérdéseket vet fel... Ezek a „találkozások” megmaradnak „zárványnak”, kurió-zumnak. Folytatása (és következménye) aligha lesz. Míg a korábbi vezetés a szomszédos országokra koncentrált, éppen a kapcsolatteremtés érdekében – a szlovén, horvát, osztrák, olasz művészekre –, addig

ez a szempont háttérbe szorult az új elképzelésekben. Egyébként megyénkben ennek az egzotikus tájékozódásnak van előzménye és legalább két évtizedes gyakorlata – tehát nem eredeti elképzelés –, melyet a Ludvig Nemzetközi Művésztelep valósított meg Kendlimajorban. A malajziai művészek – akik több éven át következetesen megjelentek, sőt, Ludvig Zoltánt és fiát, Dánielt meg is hívták Malajziába – szinte otthon vannak Zalában. Egyiptomi, iraki, marokkói, szingapúri, üzbég festők-szobrászok mellett orosz, ukrán, bolgár, spanyol, német alkotók több éve látogatói, lelkes visszajárói a Ludvig Művésztelepnek. (Egyszer szívesen megtekintenénk egy válogatást e gazdag gyűjteményből.)

Az újabb művészeti vezető – újabb elképzelésekkel jelentkezik majd. Bár az sem lenne érdektelen, ha felfedezné a művésztelep sok tanulságot kínáló „múltját”, a régi kapcsolatokat. (A dokumentumok rendelkezésre állnak.) S érdemes lenne elgondolkodni Stendhal azon mondásán: Nem az újdonság, hanem az ismétlődés okozza legnagyobb gyönyöreinket.

Doró
Sándor:
Cím nélkül
2010